08/12/2019

Κυριακάτικο Κήρυγμα

/ Πνευματικά Αποσπάσματα

Είναι παρηγορητικό, αγαπητοί αδελφοί, ν' ακούμε ότι ο Κύριός μας Ιησούς Χριστός την ημέρα του Σαββάτου -που στην παλαιοδιαθηκική Εκκλησία ήταν ό,τι η ημέρα της Κυριακής στην καινοδιαθηκική— δίδασκε τον λαό. Το ίδιο κάνουμε κι εμείς τώρα συγκεντρωμένοι εδώ, στον ιερό ναό, στο όνομα του Κυρίου μας Ιησού Χριστού, δεκαεπτά αιώνες μετά την αναχώρησή Του από τη γη.

Με τα σωματικά μας μάτια δεν Τον βλέπουμε. Τον βλέπουμε, όμως, με τα μάτια της πίστεως. Ακούμε τη διδασκαλία Του να εξαγγέλλεται μέσ' από το ιερό Ευαγγέλιο. Τα γεγονότα που συνδέονται με την επίγεια παρουσία Του, καταγραμμένα με αγία απλότητα και ασυνήθιστη σαφήνεια από τους ιερούς ευαγγελιστές, ξετυλίγονται παραστατικά μπροστά μας.

Μέσω των θείων Μυστηρίων αποκτούμε αδιάλειπτη κοινωνία με τον Κύριο. Μπορούμε να ενισχύουμε και να επεκτείνουμε αυτή την κοινωνία με τη διαρκή μνήμη Του, με διαγωγή σύμφωνη με τις αγίες εντολές Του, με τη συνεχή προσευχητική επίκλησή Του. Είναι αλήθεια:

Ο Κύριός μας Ιησούς Χριστός βρίσκεται ανάμεσά μας. Δεν βρίσκεται μόνο για

όποιον Τον αρνείται. Δεν πρόκειται για επινόηση τολμηρής φαντασίας. Δεν πρόκειται για πλάνη. Το είπε ο Ίδιος στους μαθητές Του: «Εγώ θα είμαι μαζί σας παντοτινά, ως τη συντέλεια του κόσμου». Όποιος δεν βλέπει τον Κύριο ανάμεσά μας, αυτός δεν είναι μαθητής Του.

Σε τίποτα δεν ωφελεί το να βλέπουμε τον Κύριο με τα σωματικά μας μάτια, όταν ο νους μας είναι τυφλωμένος, όταν η πίστη -αυτή η δύναμη της πνευματικής οράσεως— δεν ενεργεί. Απεναντίας, όταν η πίστη ενεργεί, τότε ανοίγονται οι ουρανοί για μας, και βλέπουμε στα δεξιά του Πατέρα τον Υιό, Αυτόν που είναι «πανταχού παρών» ως Θεός, τα «πάντα πληρών» και «απερίγραπτος». Τίποτα δεν μας εμποδίζει ν' αποκτήσουμε πίστη. Ας την αποκτήσουμε, και θα δούμε τον Θεό. Ας πάψουμε να αρκούμαστε στην ασθενή διανοητική γνώση Του. Ας απλώσουμε τα αδύναμα χέρια μας στα έργα της πίστεως. Μόνο στην ενεργητική, στην έμπρακτη, στη ζωντανή πίστη φανερώνεται ο Κύριος.

Τυφλά είναι τα σωματικά μάτια, όταν είναι τυφλός ο νους. Ο Κύριός μας Ιησούς Χριστός, στον καιρό της παρουσίας Του στη γη, για να πιστοποιήσει τη θεότητά Του έκανε εκπληκτικά θαύματα. Αυτά ήταν τόσο καταφανή, τόσο χειροπιαστά, που η θεότητά Του θα έπρεπε να γίνει πιστευτή ακόμα και από τους πιο ανόητους, ακόμα και από τους πιο δύσπιστους, ακόμα και από τους πιο φιλήδονους ανθρώπους.

Εκείνοι, ωστόσο, κοιτάζοντας με μάτια δεκατέσσερα, δεν έβλεπαν τίποτα. Με έκπληξη, με απορία, με παράπονο, αλλά και με πόνο για τους Ιουδαίους της εποχής του σημειώνει ο ευαγγελιστής Ιωάννης: «Μολονότι (ο Ιησούς) είχε κάνει τόσα θαύματα μπροστά στα μάτια τους, εκείνοι δεν πίστευαν σ' Αυτόν». Και πιο κάτω αποκαλύπτει τις αιτίες αυτής της ψυχικής τυφλώσεως: Είναι ο σκοτισμός του νου και η σκληρότητα της καρδιάς, οι συνέπειες της αμαρτωλής ζωής, που καθιστούν ανώφελη τη σωματική δράση, όσο ισχυρή κι αν είναι αυτή, για τη γνώση της αλήθειας.

Το γεγονός που αφηγείται σήμερα το Ευαγγέλιο είναι θαυμαστό. Ο Κύριος, αφού τελείωσε τη διδαχή Του στη συναγωγή, θεράπευσε μια γυναίκα που υπέφερε από κύρτωση για πολλά χρόνια Έτσι, αν δεν είχαν καταλάβει Ποιος ήταν από τα λόγια Του, θα το καταλάβαιναν από το θαύμα Του· αν δεν είχαν αναγνωρίσει τον Θεό από τα λόγια εκείνα, που οδηγούσαν στην αιώνια ζωή, όπως Τον αναγνώρισε κάποτε ο άγιος Πέτρος, θα αναγνώριζαν τουλάχιστον έναν άνθρωπο του Θεού από το θαύμα, όπως Τον αναγνώρισαν κάποτε ο Νικόδημος και ο τυφλός που απέκτησε το φως του.

Το θέαμα της άρρωστης γυναίκας ήταν παράδοξο, θλιβερό και συνάμα διδακτικό.

Ο αποστάτης άγγελος, με τον οποίο είχε έλθει σε κοινωνία και στον οποίο είχε υποταχθεί η ανθρώπινη φύση μετά την προπατορική πτώση, είχε προξενήσει στη γυναίκα μια πάθηση παράξενη και πολύ βασανιστική, μια βαθιά κύρτωση, όπως είπαμε, εξαιτίας της οποίας το σώμα της είχε γίνει σαν ένα κουβάρι.

Για δεκαοκτώ ολόκληρα χρόνια δεν μπορούσε καθόλου να ισιώσει τα μέλη της και να τα ανακουφίσει, διορθώνοντας την αφύσικη και οδυνηρή θέση τους. Όταν, λοιπόν, την είδε ο Κύριος, τη φώναξε και της είπε: «Γυναίκα, απαλλάσσεσαι από την αρρώστια σου». Έβαλε πάνω της τα χέρια Του, και αμέσως εκείνη ορθώθηκε και δόξασε τον Θεό.

Και ενώ η γυναίκα, που μέσα σε μια στιγμή λυτρώθηκε από τον βαρύ ζυγό της, δόξαζε έκπληκτη τον Θεό, ενώ ο λαός, που βρισκόταν στη συναγωγή, δίκαια χαιρόταν για την απαλλαγή της από την τυραννική πάθηση με ολοφάνερη ενέργεια της θείας χάριτος, ο αρχισυνάγωγος αγανάκτησε. Αυτός δεν είδε το θαύμα, δεν είδε τη θεραπεία, δεν είδε το Άγιο Πνεύμα να ενεργεί, δεν είδε τον Λυτρωτή και Σωτήρα των ανθρώπων, δεν είδε καν έναν άνθρωπο του Θεού. Τα μάτια του νου του είχαν τυφλωθεί από κάποιαν ανεξήγητη δύναμη του άδη.

Στην ενέργεια του Θεού, λοιπόν, είδε παράβαση του θείου νόμου! Στη θεραπεία της άρρωστης γυναίκας, που πραγματοποιήθηκε στιγμιαία και θαυματουργικά, δίχως εργασία και κόπο, εκείνος, μέσα στην πλάνη του, βρήκε σοφιστικά παράβαση της εντολής του Θεού, που απαγόρευε την εργασία το Σάββατο. Την απαγόρευση αυτή επικαλέστηκε εναντίον της θεραπείας: «Υπάρχουν έξι μέρες που επιτρέπεται να εργάζεται κανείς· μέσα σ’ αυτές να έρχεστε και να θεραπεύεστε, όχι το Σάββατο».

Η πραγματική αιτία, όμως, της αγανακτήσεως και της διαμαρτυρίας του αρχισυνάγωγου ήταν άλλη: Όντας Φαρισαίος, τουλάχιστον ως προς την ψυχική διάθεση, μόλις είδε έναν άνθρωπο του Θεού να επισφραγίζει τον δυνατό του λόγο μ’ ένα θαύμα, άναψε από φθόνο. Ο φθόνος ήταν γέννημα της υπερηφάνειας και της κενοδοξίας του: Ήθελε να έχει εκείνος το προβάδισμα στην εκτίμηση του κόσμου για την επίγεια δικαιοσύνη του.

Το προβάδισμα αυτό το πήρε άκοπα μέσα σε μια στιγμή η ουράνια δικαιοσύνη. Ο αρχισυνάγωγος, για να το αποκτήσει πάλι, στράφηκε εναντίον της ουράνιας δικαιοσύνης και προσπάθησε να τη συκοφαντήσει. Καλύπτοντας την κακοβουλία του με το προσωπείο του δικαίου, παρουσιάστηκε ως υπερασπιστής του θείου νόμου. Ο καρδιογνώστης Κύριος, όμως, τον ξεσκέπασε. Έδειξε την υποκρισία του.

Ο υποκριτής, προσπαθώντας να ικανοποιήσει τα πάθη του, ενώ είναι δούλος της

αμαρτίας, θέλει να εμφανίζεται στους ανθρώπους με το προσωπείο της αρετής. Κεντρική θέση ανάμεσα στα πάθη μας κατέχει η κενοδοξία, που ευφραίνεται με τον έπαινο και τον επιζητεί. Δεν την ενδιαφέρει αν αυτός ο έπαινος είναι δίκαιος ή άδικος και αν θα τον αποκτήσει με τρόπο σωστό ή σφαλερό.

Να επαινεθεί μ' οποιονδήποτε τρόπο -αυτός είναι ο σκοπός του κενόδοξου υποκριτή. Τον Θεό τον έχει ξεχάσει· είναι ανίκανος για την πίστη και τη θεογνωσία «Πώς μπορείτε εσείς να πιστέψετε», έλεγε ο Κύριος στους Ιουδαίους, από τους οποίους οι περισσότεροι είχαν μολυνθεί από τον φαρισαϊσμό, «αφού αποζητάτε τον έπαινο ο ένας του άλλου και δεν επιδιώκετε τον έπαινο του μοναδικού Θεού;».

Ο αρχισυνάγωγος, που μνημονεύεται στο σημερινό Ευαγγέλιο, απέδειξε την ανικανότητα του υποκριτή να πιστέψει στον Χριστό, να δεχθεί τον Λυτρωτή. Αυτή η κενόδοξη ψυχή, που διψούσε για τον έπαινο και την τιμή των ανθρώπων, θεωρώντας πως ήταν άξια γι' αυτόν τον έπαινο κι αυτή την τιμή, δεν μπόρεσε να ανεχθεί το ότι η προσοχή και ο θαυμασμός του λαού ελκύστηκαν από το θαύμα που είχε γίνει μπροστά του.

Αυτή η ψυχή έβραζε από φθόνο. Να αρνηθεί το θαύμα ήταν αδύνατο. Γι' αυτό επιχειρεί να το αχρηστέψει, παρουσιάζοντας την επιτέλεσή του ως αθέτηση του θείου νόμου. Ο υποκριτής αδίστακτα εναντιώνεται στον Θεό, αδίστακτα βλασφημεί το Άγιο Πνεύμα. Αν ο θαυματουργός ήταν απλώς ένας χαρισματικός άνθρωπος, ο Φαρισαίος θα συκοφαντούσε και θα βλασφημούσε τη χάρη του Πνεύματος.

Καθώς, όμως, ο θαυματουργός ήταν ο ίδιος ο Θεάνθρωπος, ο Φαρισαίος εναντιώθηκε στον Θεό. Αληθινό θαύμα είναι αδύνατο να κάνει ο άνθρωπος μόνος του. Κάθε αληθινό θαύμα επιτελείται με την ευδοκία και την ενέργεια του πανάγιου Θεού, γι' αυτό και δεν μπορεί να είναι αντίθετο στο θείο θέλημα και στον θείο νόμο. Η διατύπωση μομφής εναντίον του θείου θαύματος και η μείωσή του από τον Φαρισαίο δεν φανερώνουν παρά τον σκοτισμό του νου του και τη σκληρότητα της καρδιάς του, τις συνέπειες της αμαρτωλής ζωής του.

Τη θρασεία και απαράδεκτη ενέργεια του Φαρισαίου, που τόλμησε να αποδοκιμάσει το θαύμα του Σωτήρα μπροστά στον Ίδιο, πρέπει να την προσέξουμε ιδιαίτερα, αλλά πρέπει και να την κλάψουμε με πικρά δάκρυα. Πρέπει να την κλάψουμε, γιατί οφείλεται στην κοινή πτώση όλων μας. Και πρέπει να την προσέξουμε ιδιαίτερα, ώστε, αφού με φόβο διαπιστώσουμε πόσο άτοπη ήταν, να την αποφεύγουμε. Και σήμερα ενεργεί ο Χριστός! Και σήμερα το Άγιο Πνεύμα κάνει σωτήρια θαύματα με τα χριστιανικά Μυστήρια! Και σήμερα, όμως, ο Θεός έχει τους βλάσφημους εχθρούς Του ανάμεσα στους ανθρώπους.

Κάθε αμαρτία αποτελεί εναντίωση και αντίπραξη στον Θεό. Κάθε αμαρτία είναι παράβαση του θείου νόμου, είναι απόρριψη του θείου θελήματος. «Όποιος αμαρτάνει», λέει ο απόστολος, «παραβαίνει τον νόμο του Θεού· η αμαρτία είναι η ίδια η ανομία». Η υποκρισία είναι μια διαρκής αμαρτία που εναντιώνεται στη γνώση του Χριστού και στον Χριστιανισμό.

Η αρχή της μεταστροφής μας στον Χριστό είναι η αναγνώριση της αμαρτωλότητάς μας, η αναγνώριση της πτώσεώς μας. Όταν ο άνθρωπος συνειδητοποιήσει την κατάστασή του αυτή, νιώθει την ανάγκη του Λυτρωτή. Και τότε πλησιάζει τον Χριστό μέσω της πίστεως, της ταπεινώσεως και της μετάνοιας. Ο υποκριτής, όμως, που έχει πάθη όχι αρκετά εμφανή —την κενοδοξία, την υπερηφάνεια, τη φιλαργυρία, τον φθόνο, την πονηρία, το μίσος— τα καλύπτει με την υποκρισία και την προσποίηση. Γι’ αυτό δεν είναι ικανός, όπως ακριβώς και ο σατανάς, ν’ αναγνωρίσει την αμαρτωλότητά του.

Τόσο οι αρετές όσο και τα πάθη, με τη συνήθεια, γίνονται σαν φυσικά στον άνθρωπο. Αυτό συμβαίνει και με την υποκρισία. Όποιος κυριαρχείται απ’ αυτήν, δεν τη βλέπει ως ψυχόλεθρη κακία. Τα έργα της υποκρισίας τα κάνει σαν έργα αλήθειας. Η ψυχή του υποκριτή είναι τυφλωμένη. Γι’ αυτό ο Κύριος αποκάλεσε τους Φαρισαίους μωρούς και τυφλούς.

Ο υποκριτής είναι ένας δύστυχος δήθεν δίκαιος, που έχει απορριφθεί από τον Θεό. «Δεν ήρθα να καλέσω σε μετάνοια τους δικαίους, αλλά τους αμαρτωλούς», είπε ο Σωτήρας. Δίκαιοι ονομάζονται εδώ οι Φαρισαίοι, όχι γιατί ήταν πράγματι δίκαιοι, αλλά γιατί οι ίδιοι θεωρούσαν δίκαιο τον εαυτό τους, τηρώντας με σχολαστικότητα τις τυπικές διατάξεις του θείου νόμου και καταπατώντας την ουσία του, η οποία συνίσταται στην ευθυγράμμιση του νου, της καρδιάς, της όλης υποστάσεως του ανθρώπου με το θέλημα του Θεού.

Ο Κύριος χάρισε στους ανθρώπους μιαν αρετή, τη μετάνοια, η οποία τους συμφιλιώνει με τον Θεό. Πώς μπορούσαν να λάβουν το πνευματικό αυτό δώρο

εκείνοι που ήταν πλήρως ικανοποιημένοι από τον εαυτό τους και πίστευαν πως ο αναμενόμενος Μεσσίας, όταν θα ερχόταν ως αήττητος επίγειος βασιλιάς και κατακτητής, θα επιβράβευε με άφθονες εγκόσμιες ανταμοιβές τη μεταπτωτική τυφλή δικαιοσύνη τους, μια δικαιοσύνη γεμάτη υπερηφάνεια και μοχθηρία;

Μέσα στον σκοτισμό και τη σκληρότητά τους οι Φαρισαίοι έφταναν στο σημείο να καυχιούνται για την ανικανότητά τους να αναγνωρίσουν και να δεχθούν τον Λυτρωτή. «Μήπως πίστεψε σ' Αυτόν κανένας από τους άρχοντες ή από τους Φαρισαίους;», έλεγαν. Αυτή την ανικανότητά τους για την αληθινή θεογνωσία φανέρωσε και ο Κύριος. «Σας βεβαιώνω», τους έλεγε, «πως οι τελώνες και οι πόρνες θα μπουν πριν από εσάς στη βασιλεία του Θεού».

Ένας άνθρωπος φανερά αμαρτωλός, ένας άνθρωπος που έχει διαπράξει θανάσιμα αμαρτήματα, ένας άνθρωπος που έχει γνωρίσει την περιφρόνηση και την απέχθεια των συνανθρώπων του για τις άνομες πράξεις του, ένας τέτοιος άνθρωπος είναι πιο ικανός για τη μετάνοια από έναν δήθεν δίκαιο, ο οποίος εξωτερικά, στη συμπεριφορά του, είναι άψογος, και γι' αυτό εσωτερικά, στα βάθη της ψυχής του, είναι ικανοποιημένος από τον εαυτό του.

Ο φαρισαϊσμός είναι μια φοβερή αρρώστια του ανθρωπίνου πνεύματος, είναι η αρρώστια του πεσμένου αγγέλου, ο οποίος εμμένει στην πτώση του και τη διατηρεί σαν θησαυρό ανεκτίμητο. «Προσέχετε από το προζύμι των Φαρισαίων, που είναι η υποκρισία τους», συμβούλεψε ο Κύριος τους μαθητές Του. Την υποκρισία την παρομοίασε με προζύμι, επειδή αυτή, όταν εισχωρήσει στην ψυχή, διαποτίζει όλες τις σκέψεις, όλα τα αισθήματα, όλα τα έργα του ανθρώπου. Έτσι, διαμορφώνει έναν νέο χαρακτήρα, δημιουργεί, θα λέγαμε, μια νέα ψυχή.

Όποιος θέλει να προφυλάξει τον εαυτό του από την υποκρισία, πρέπει, πρώτον, όλα τα καλά του έργα να τα κάνει κρυφά, σύμφωνα με την υποθήκη του Κυρίου, και, δεύτερον, ποτέ να μην κατακρίνει τον πλησίον. Η κατάκριση του πλησίον είναι δείγμα υποκρισίας, όπως επισημαίνει το Ευαγγέλιο. Για να μη φτάνουμε στην κατάκριση, όμως, πρέπει να αποφεύγουμε και την απλή κρίση του πλησίον.

Γι' αυτό και πριν από την ευαγγελική εντολή που απαγορεύει την κατάκριση, υπάρχει εντολή που απαγορεύει την κρίση: «Μην κρίνετε τους συνανθρώπους σας, για να μη σας κρίνει κι εσάς ο Θεός. Μην τους καταδικάζετε, για να μη σας καταδικάσει κι εσάς ο Θεός». Οι άνθρωποι, επιτρέποντας πρώτα στον εαυτό τους την κρίση για τα έργα του πλησίον, πέφτουν έπειτα άθελά τους στην κατάκριση.

Ας μη σπέρνουμε σπόρους ζιζανίων, και δεν θα φυτρώνουν ζιζάνια. Ας αποφεύγουμε κάθε άσκοπη κρίση για τον πλησίον, και δεν θα πέφτουμε σε

κατάκριση. Θα με ρωτήσετε: Έχει κάποια σχέση η κατάκριση του πλησίον με την υποκρισία; Έχει και μάλιστα φανερή: Όποιος κατακρίνει και μειώνει τον πλησίον του, προβάλλει τον εαυτό του ως δίκαιο, χωρίς να το λέει ρητά και ίσως χωρίς να το συνειδητοποιεί. Όλοι είμαστε αμαρτωλοί. Κάθε προβολή, λοιπόν, του εαυτού μας ως δικαίου, είτε άμεση είτε έμμεση, αποτελεί υποκρισία.

Στις συναντήσεις μας για φιλική συναναστροφή και συζήτηση, συχνά, αν όχι πάντοτε, περνάμε την ώρα μας κουτσομπολεύοντας τους άλλους, κοροϊδεύοντάς τους, κατηγορώντας τους, μειώνοντάς τους. Σαν ποτάμι ξεχύνονται τότε τα φαρμακερά λόγια, που συνοδεύονται επιδοκιμαστικά από σαρκαστικά γέλια.

Στις ατυχείς αυτές ώρες της λήθης και της αυταπάτης, οι ψυχές μας μετέχουν στις δαιμονικές ιδιότητες και διαποτίζονται από το δηλητήριο της υποκρισίας. Το ιερό Ευαγγέλιο, αποβλέποντας στη σωτηρία μας, χτυπά κι εδώ την αμαρτία. «Για κάθε λόγο ανώφελο», προειδοποιεί, «που θα πουν οι άνθρωποι, θα λογοδοτήσουν την ημέρα της Κρίσεως. Έτσι, τα λόγια σου θα σε δικαιώσουν, αλλά και τα λόγια σου θα σε καταδικάσουν».

Ας παρατηρούμε προσεκτικά, αδελφοί, τις απαρχές της αμαρτίας, ας φυλαγόμαστε από τις απαρχές της αμαρτίας, και θ’ αποφύγουμε την επιτέλεση της αμαρτίας. Οι σπόροι της αμαρτίας —όπως, για παράδειγμα, η αργολογία— φαινομενικά είναι μηδαμινοί. Απαρατήρητα σπέρνεται μ’ αυτούς ο αγρός της ψυχής. Αλλά, όταν οι σπόροι βλαστήσουν και ιδίως όταν τα βλαστάρια μεγαλώσουν και δυναμώσουν, τότε η αμαρτία κυριεύει την ψυχή και ο άνθρωπος πρέπει να μοχθήσει πολύ για ν’ απαλλαγεί απ’αυτήν.

«Όποιος εμποδίζει το στόμα του από την κατάκριση», είπε ένας από τους μεγάλους οσίους πατέρες, «αυτός προφυλάσσει την καρδιά του από τα πάθη· αυτός κάθε ώρα βλέπει τον Κύριο… Όποιος συνάγει μέσα του την δράση του νου του, βλέπει μέσα του την αυγή του Πνεύματος».

Τι θα δούμε, όμως, εμείς, αδελφοί μου, στον πνευματικό μας θάλαμο, όταν τον φωτίσει το θείο φως; Θα δούμε το αναρίθμητο πλήθος των αμαρτημάτων μας, που είναι περισσότερα από την άμμο της θάλασσας. Τότε θα δούμε και θα αισθανθούμε στον ίδιο μας τον εαυτό την πτώση του γενάρχη μας Αδάμ, την οποία μας διηγείται η Αγία Γραφή.

Τότε θα δούμε και θα αισθανθούμε την αναγκαιότητα του Λυτρωτή. Και αφού αναγνωρίσουμε τον Λυτρωτή στο πανάγιο Πρόσωπο του Κυρίου μας Ιησού Χριστού, θα Τον ομολογήσουμε και θα Τον προσκυνήσουμε όπως πρέπει στον Θεό, τον Πλάστη και τον Σωτήρα μας. Αμήν.

(“Ασκητικές ομιλίες Β’” Αγίου Ιγνατίου Μπριαντσανίνωφ, επισκόπου Καυκάσου και Μαύρης Θάλασσας,
Εκδ. Ιεράς Μονής Παρακλήτου, Ωρωπός Αττικής)